

Debatt

BIRGER HULTMAN:

Moderaternas partistämman

Om moderaternas partistämman i höstas skriver Margaretha af Ugglas i SvT (nr 10/78) att "det kunde ha blivit en sur och dyster stämman där besvikna ombud ventilerade sin ledsnad över trepartiregeringens fall". Det blev en glad stämman. "Enigheten var ibland nästan bedövande eller sövande, de heta skärmytslingarna var få." Det är nog en uppfattning som många delar. Men varför blev det så, och var detta önskvärt?

Att trepartiregeringens fall inte kom att ventileras i stämmodebatten har sina förklaringar. Föredragningslistan gav inte tillfälle att diskutera frågan; ingen allmän remissdebatt var inplanerad. Men även om tillfälle till debatt givits hade den troligen uteblivit. Trycket att manifestera uppslutningen kring partiledningen var så starkt, att få ombud skulle ha vågat eller ansett det meningsfullt att göra en kritisk granskning av partiets agerande under regeringskrisen. En sådan granskning hörde inte hemma på denna partistämman.

I stället behandlade stämman idéprogram och motioner. Ifråga om flertalet motioner kunde stämman konstatera att motionsförslagen stämde väl överens med partiets sedan länge förda politik. Ändå kunde debatterna bli långa. De motioner, som föreslog att partiet skulle inta nya ståndpunkter, drunknade med några få undantag i den allmänna motionsbehandlingen. Som en följd av utdragna, delvis nattliga, förhandlingar skedde en del av stämmans överläggningar och beslut i trötthetens tecken. Många torde ha svårt att urskilja de stora linjerna i vad som avhandlades. Stort och smått blandades. Mot varandra motstridiga beslut fattades. Men alla voterade glatt och visste att på något sätt skulle partiledningen klara ut allt till det bästa.

Vad kommer historien att minnas av den moderata partistämman 1978? Vad är dess bestående värde? Knappast något i den moderata politiken kommer att bli annorlunda som en följd av denna stämman. Några nyval skedde. Stämman gav tex besked om att kvinnorna är på frammarsch i partiet. Stämman utvisade enighet. Mycket mer var det inte.

Erfarenheterna av den moderata partistämman – och för även övriga partiets motsvarande sammankomster – aktualiserar följande frågor: vad är partistämmor till för och hur bör förhandlingarna läggas upp för att bäst fylla sitt syfte?

Den moderata stämman torde som främsta syfte ha haft att utåt manifestera uppslutning kring partiets ledning och politik. Stämman hölls mindre än ett år före nästa val. Behovet av uppslutning kring partiledningen kändes särskilt starkt efter regeringskrisen. Partiordföranden ägnade långa anföranden (utanför stämmolokalen) till kritik, främst av socialdemokraterna. Inga nya moderata paroller framfördes, inga för stämmodebatterna intresseväckande ämnen förekom i partiordförandens anföranden. De var som vanligt ofta bra, men de saknade anknytning till stämmoförhandlingarna. De riktade sig till allmänheten.

Det var som om det fanns två parallella stämmor; en formell i stämmolokalen, en annan utanför (i pressrummet, på separata möten, informella sammankomster). De fd statsråden avbröt då och då den formella stämmans förhandlingar med att hålla anföranden. Dessa saknade vanligen samband med stämmans utskottsutlåtanden och motioner. I den formella stämman deltog partiledningen mycket sparsamt. De var naturligtvis insiktsfulla nog att förstå att dessa de-

batter och beslut ändå inte skulle få någon större betydelse. Det viktiga var att det hela blev en bra manifestation.

Kanske beskrivningen är något orättvis. Men som ombud vid stämman känner jag mig betänksam. Vid slutet av 60-talet var stämningen annorlunda. Då bedrevs ett ambitiöst programarbete. Detta medförde mycken intern politisk debatt. Det var högt i tak. Lokalföreningar och länsförbund engagerades i programarbetet genom "fördjupningsgrupper" och annat, allt i syfte att förankra partiets politik hos medlemmarna.

Man törs nog påstå att dagens moderata samlingsparti i hög grad vilar på den grund som lades i slutet av 60-talet. Den då förda interna debatten och den nya generation politiker som i samband härmed stormade in i partiarbetet har givit partiet en stor del av dess näring och dess profil under 70-talet. Frågan är hur länge partiet kan leva på denna näring. Jordmånen för intern politisk förnyelse har under 70-talet varit dålig. Det övergripande målet har varit att öka partiets sympatier bland väljarna. Med en ny stark partiordförande har det skapats ordning i partiet, men detta och valframgångarna har lagt band på diskussionslustan. Risker är nu att partiet dåligt rustar sig för 80-talets samhällsdebatt.

Varje parti måste ha beredskap att förändra och komplettera sin politik. Detta bör ske genom en livaktig intern medlemsdebatt och öppna kanaler mellan den aktiva medlemsopinionen och partiledningen. Partiledningen kan givetvis kompensera en utebliven internde-batt med centralt nytänkande. I sak kan sistnämnda metod att förnya partiet ge väl så bra kvalitet på partiets politik. Men det gör samtidigt partiet sårbart för förändringar i den centrala ledningen. Vidare blir par-

tiets medlemmar onödigt passiva i den politiska debatten, såväl inåt som utåt. Tillsammans taget är detta en dålig grund för partiet på 80-talet.

En livligare intern debatt om partiets politik fordrar en attitydförändring hos partiledningen. Det finns utmärkta tidskrifter för moderat debatt. Men partiets egen tidning, Medborgaren, står såvitt jag förstår f n inte öppen för mot partiet kritiska debattinlägg. Detta måste ändras. Andra viktiga former för internde-batt är studie- och mötesverksamhet.

Men vilken roll bör ges partiets stämma? Självklart ska stämman vara en manifestation av att det finns ett starkt moderat parti i vårt land. Men härutöver bör den ges en ökad roll vid förnyelsen av partiets politik. En början vore att konsekvent låta partistämman och inte partistyrelsen fastställa partiets program för olika politiska delområden (tex familjepolitiskt program vid kommande stämma). Kommande stämma bör vidare ges sådan uppläggning att den medför en koncentration till ett begränsat antal kontroversiella frågor.

Ett sätt att lägga upp kommande partistämman är följande. Stämman inleds med en remissdebatt. Till grund för denna framlägger partiledningen ett förslag till principdeklaration om sin syn på samhällsfrågorna. Remissdebatten utmynnar i beslut om hur till partistämman inkomna motioner och andra förslag skall behandlas. Härvid görs en uppdelning av inkomna motioner. Motionsförslag, som endast innebär anslutning till den redan förda politiken, behöver ju inte så ingående behandling vid stämman. Koncentration sker på behandlingen av de motionsyrkanden vilka, om de bifalles av stämman, medför en ny politisk inriktning.

Med denna ordning skulle partistämman ges tillfälle att mer ingående än nu realbehandla ev yrkanden om nya politiska ståndpunkter, såväl i principfrågor (partistyrelsens principdeklaration inför remissdebatten) som i enskilda sakfrågor (programförslag och motionsyrkanden). Motionsförslag som sammanfaller med partiets politik kan normalt bifallas utan debatt. Ingenting av stämmans nuvarande sakinnehåll behöver gå förlorat. Stämooombuden får mer tid att diskutera viktiga frågor. Debatterna skulle bli mer avgörande för partiets politik.

Enigheten inom partiet skulle måhända inte synas vara lika "bedövande eller sövande" som nu. På sikt torde dock en livlig intern debatt medföra ett både starkare och i

praktiken mer sammansvetsat parti.

Om partistämman ges ökad politisk roll, vidgas samspelet mellan medlemmar och partiledning. Partiets politik blir bättre förankrad. Den som medverkat till att utforma politiken har större förmåga och vilja att föra ut denna politik. Med ökad medlemsaktivitet minskar på sikt partiets nuvarande starka beroende av partiordföranden och det centrala partikansliet. Beredskapen bland partiets medlemmar att förnya politiken i takt med samhällsförändringarna ökar när de ges mer direkt ansvar för utformningen av partiståndpunkterna. För att inte tala om hur mycket roligare det blir att verka i ett parti med hög politisk medlemsaktivitet.